

«Канцоньєре» («Книга пісень») (1336-1374pp.)
Оригінальний заголовок збірки латинський: *Rerum vulgarium fragmenta*
(«Розрізнені вірші на повсякденні теми»)

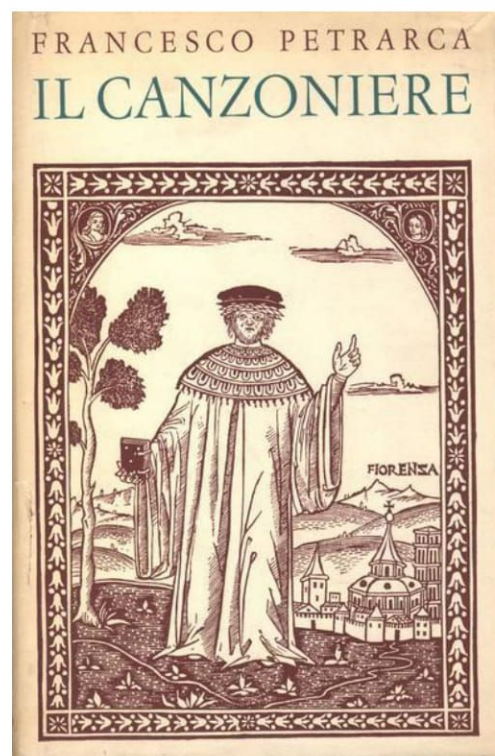
*Я доторкнувся до пелюсток троянд...
Співати по-новому про Любов я прагну...
В моїй любові не було нічого ганебного, нічого нечистого,
що заслуговувало б на осуд, хіба, що її надмір.*
Ф.Петрарка.

Зміст

Анкета збірки	1
1. Напрямок, якого стосується збірка	1
2. Мова	1
3. Жанрові особливості	1
4. Кому присвячена	1
6. Композиція	1
7. Історія створення	1
8. Провідні теми	2
9. Ідея	2
10. Алгоритмічність імені Лаури	2
11. Ліричний герой	2
13. Своєрідність збірки	2
14. Новаторство	3
Аналіз сонетів Ф.Петрарки	3
Сонет № 61 («Благословенні місяць, день і рік»)	3
Сонет № 132 («Як не любов, то що це бути може...»)	4
Сонет № 162 («Щасливі квіти й благовісні трави...»)	5
Сонет № 267 («Де погляд ніжний, де чарівний вид...»)	6
Сонет № 312 («Ні зоряних небес мандрівні хори...»)	6
Теорія літератури: сонет	7
Завдання	7
Джерела	8

Анкета збірки

- 1. Напрямок, якого стосується збірка**
Відродження.
- 2. Мова**
Вірші написані італійською мовою
- 3. Жанрові особливості**
365 віршів (за кількістю днів у році): 317 сонетів, 29 канцон, 9 секстин, 6 балад, 4 мадригали
- 4. Кому присвячена**
Лаурі де Нов, дружині лицаря Гуго де Сада
- 5. Джерела натхнення**
Кохання до Лаури, італійські сонети "солодкого стилю", поезії французьких трубадурів, сонети Данте
- 6. Композиція**
Збірка складається з двох частин: «На життя мадонни Лаури»
«На смерть мадонни Лаури»
- 7. Історія створення**
6 квітня 1327 року в церкві Св. Клари в Авіньйоні Ф. Петрарка зустрів Лауру - жінку, яку полюбив на все життя. Йому було 23, а їй — 20.
Лаура де Нов, дочка старшини гільдії Одібера де Нов.

Репутація золотоволосої красуні була бездоганною: вірна дружина лицаря Гуго де Сада, багатодітна мати (всього вона народила 11 дітей).

Невідомо, чи знала сама Лаура про палкі почуття таємного шанувальника.

Друзі Петрарки сумнівалися в існуванні Лаури, так як її ім'я було тільки в сонетах, баладах, мадригалах. Непрямим підтвердженням реальності Прекрасної Дами є той факт, що Петрарка одного разу замовив каменя із зображенням коханої. Відомо також, що існував портрет цієї жінки, зроблений другом поста маестро Сімоні Мартіні, проте художник малював не з натури, а спираючись на свою уяву і розповіді Петрарки. Поет ніколи не розлучався з портретом, завжди носив його з собою.

У 1337 році поет купив маєток у Воклюзі, щоб жити неподалік від Лаури. Давши обітницю безшлюбності, Петрарка тільки ловив погляд коханої на службі в церкві, або зітхав, коли вона проходила по вулиці.

Лаура і Петрарка востаннє бачилися 27 вересня 1347 р. А за півроку (1348 р.) вона померла. За фатальним збігом обставин сталося це через 21 рік після їхньої першої зустрічі, але в тому ж місті, в той же день і місяць.

Петрарка оспівував свою Лауру протягом 21 року за її життя та ще 10 років після смерті коханої.

В Амброзіанській бібліотеці в Мілані зберігається манускрипт творів Вергілія, що належав Петрарці, — його улюблена книга, з якою він ніде не розлучався. На звороті першої сторінки його власноручний запис починається такими словами: *«Лаура, славна власними чеснотами й довго оспівувана моїми віршами, уперше з'явилась перед моїми очима в ранню пору моєї юності, у літо Господнє 1327-е, у день шостий місяця квітня, у церкві святої Клари в Авіньйоні, у ранкову годину. І в тому ж місті, у тому ж місяці квітні, у той же шостий день, у ту ж першу годину літа ж 1348-го в цього світла світло це відняли, коли я випадково був у Вероні, на жаль, долі своєї не відаючи»*.

Точно невідомо, від чого померла кохана поета. Можливо, це була чума, а можливо, туберкульоз. Але для Петрарки смерть коханої стала катастрофою. Великий італієць так і не зміг змиритися зі смертю Лаури. Поет щорічно продовжував відзначати день їхнього знайомства новим сонетом, звертаючись до своєї коханої як до живої.

8. Провідні теми

Кохання, життя, смерть. Крім любовних поезій, до збірки входять вірші на політичні й моральні теми, вірші, в яких оспівуються дружба і природа, передаються філософські й естетичні роздуми.

Це перша в літературі різноматематична лірична збірка.

9. Ідея

Утвердження краси, багатства людської душі і щирості людських почуттів. Кохання — це благо, дар.

10. Alegorичність імені Лаури

Слово *Лаура* означає *лавр, дерево слави, «та, що дарує славу»*. За своїм звучанням воно близьке до слів *l'aura* — італ. вітерець, *aurum* — латин. золото, *l'ora* — італ. час. Дослідники відзначають реалізацію і поєднання усіх цих сенсів у сонетах Петрарки.

11. Ліричний герой

Меланхолійний мрійник, заглиблений у свій внутрішній світ. Однак він не аскет, що зневажає життя. Любов відкриває його душу назустріч красі навколишнього світу. Це людина багата внутрішньо, яка переживає, мріє, кохає. Його переживанням притаманні витонченість і шляхетність. Всі свої помисли й переживання він концентрує не на потойбічному, а на земному, людському; у нього велике, щире, ніжне, любляче серце.

12. Провідні мотиви

Оспівування багатства душі людини, краси її почуттів.

13. Своєрідність збірки

- ліричний щоденник (сповідь) поета, приводом до написання якого стало кохання;
- переважна частина творів збірки за жанром — сонети;
- складається з двох частин: «На життя мадонни Лаури»; «На смерть мадонни Лаури»;

- уславлення земної жінки, краса якої відкриває авторові красу реального світу;
- розкриття суперечливих душевних переживань.

14. Новаторство

- Петрарка - творець нової психологічної лірики.
- Новий погляд на кохання: кохання — це свято душі, що облагороджує людину, найвище блаженство, якого прагне людська душа.
- Оспівує земну жінку.
- Краса жінки відкриває красу реального світу.
- Утверджує право на радість життя, на кохання до реальної, земної жінки
- Ліричний герой щасливий, тому що він вміє кохати.

15. Найвідоміші вірші зі збірки

"Благословенні місяць, день і рік..." (сонет №61), "Як не любов, то що ж це бути може..." (сонет №132), "Щасливі квіти й благовісні трави..." (сонет №162), "Де погляд ніжний, де чарівний вид..." (сонет №267), "Ні зоряних небес мандрівні хори" (сонет №312).

Аналіз сонетів Ф.Петрарки

Сонет № 61 («Благословенні місяць, день і рік»)

Благословенні місяць, день і рік,
Пора, година, край, містина мила,
Коли краса її очей сп'янила
Мене, і став я бранцем їх повік.
Благословенні: біль, що в душу вник,
Що об'явилась ним Ерота сила,
Лук і стріла, що серце проразила,
І рана, що пройшла в його тайник.
Благословенні всі рази, коли я
Ім'я моєї пані називав,
Мої зітхання, порив, плач і мрія.
Благословенні і рядки, що склав
Я їй на честь, і мисль моя: до неї
Вона іде, до неї однієї. Переклад Д. Павличка

1. **Рід:** лірика

2. **Жанр:** сонет (своєрідна молитва душі й серця до коханої жінки)

3. **Тематика:** інтимна лірика

4. **Настрій:** піднесений, емоційний, проте з нотами суму.

5. **Основний зміст.** Поет описує почуття, які він пережив, коли вперше побачив свою кохану. Благословляє цей час, день і рік, бо саме тоді він полюбив прекрасну Лауру, дізнався, що таке любов. Також він благословляє власні вірші, бо вони дають йому змогу висловити в них свої почуття. Сонет відтворює образ прекрасної Лаури. Ліричний герой згадує про своє кохання, невідкладне часу, невмируще. Він упевнений, що для своєї коханої «створив славу, що не в'яне».

6. **Тема:** уславлення краси ліричної героїні, любові до неї

7. **Ідея.** Бог благословляє земне кохання. І відчувати кохання — це щастя, навіть якщо це кохання без взаємності

8. **Основна думка.** Кохання — це найвища радість, але разом з тим і «солодкий біль», «серця рани», «неподільна радість».

9. **Ліричний герой.** Він по-лицарськи милується Прекрасною Дамою, ідеалізує її. Ліричний герой переживає кохання без взаємності. Це, звичайно, сповнює його серце смутком і стражданням. Але ліричний герой приймає все це й не відмовляється від кохання.

10. **Образи:** очі, лук, стріла, рана, панна, мрія, мисль

11. **Художні засоби**

Анафора: благословенні (поет використовує слово «благословенні» у таких значеннях, як "благословенний Богом" та "щасливий")

Епітети: ясний потік, ім'я ніжне і кохане;

Метафори: «краса сп'янила», «мисль іде до неї», «рана пройшла в тайник серця», «мисль моя іде до неї однієї»

Оксюморон: солодкий біль;

Градація: день, і рік, пора, година, край, містина мила

Сонет № 132 («Як не любов, то що це бути може...»)

Як не любов, то що це бути може?
А як любов, то що таке вона?
Добро? — Таж в ній скорбота нищівна.
Зло? — Але ж муки ці солодкі, Боже!
Горіти хочу? Бідкатись негоже.
Не хочу? То даремна скарг луна.
Живлюща смерте, втіхо навісна,
Хто твій тягар здолати допоможе?
Чужій чи власній волі я служу?
Неначе в просторінь морську безкраю,
В човні хисткому рушив без керма;
Про мудрість тут і думати дарма -
Чого я хочу — й сам уже не знаю:
Палаю в стужу, в спеку — весь дрижу. Переклад Г. Кочура

1. **Рід:** лірика

2. **Жанр:** сонет

3. **Тематика:** інтимна лірика

4. **Форма:** внутрішній діалог

5. **Настрій:** сумний проникливий, надзвичайно схвильований, емоційний.

6. **Основний зміст.** У першій строфі сонета поет ставить вічні запитання: що таке любов — добро чи зло? Якщо добро, то чому в ній «скорбота нищівна»? Якщо зло — «чому такі солодкі її муки?»

У другій строфі на початку поет ставить запитання до себе: якщо він хоче горіти в полум'ї почуття, то не личить жалітися — «бідкатись негоже». Якщо ж ні, тим більше даремно скаргитись. Він звертається до жорстокої любові ставлячи риторичне запитання: хто допоможе здолати її тягар?

Далі, у третій строфі, поет ставить собі запитання про те, чия воля володарює над ним: чужа чи власна? У безмежному морі власних почуттів він відчувається, мов хисткий човен без керма. Далі, у третій строфі, поет ставить собі запитання про те, чия воля володарює над ним: чужа чи власна? У безмежному морі власних почуттів він відчувається, мов хисткий човен без керма. Не допомагає впоратися з почуттями й мудрість, на те вони й почуття. Солодкі муки любові змушують героя палати в стужу та тремтіти в спеку. Але насправді позбутися свого почуття, болючого, проте прекрасного він не хоче.

7. **Тема:** про суперечливий, двоїстий характер земного кохання. *Почуття кохання не можна контролювати або приборкати розумом; це некероване почуття. Людина не може наказать собі "розлюбити" або "покохати" когось іншого: "про мудрість тут і думати дарма"*

8. **Основна думка.** «Але ж муки ці солодкі».

9. **Ліричний герой.** Ліричний герой намагається зрозуміти всю гамму почуттів, принесла йому любов. Він сам уже не знає, чого прагне: солодкі муки любові змушують його палати в стужу та тремтіти в спеку. Та без любові герой жити не може.

10. **Образи:** мука, скорбота, смерть, човен, морська просторінь, стужа-спека

Хисткий човен у безкрайньому морі - доля людини, котра втратила опору в житті.

11. **Художні засоби**

Епітети: «скорбота нищівна», «муки солодкі», «живлюща смерте», «втіхо навісна»

Оксюморон: «Але ж муки ці солодкі...», «Живлюща смерте...», «Втіхо навісна...», «Палаю тужу...», «В спеку весь дрижу...»

Антитеза: «А як любов, то що таке вона?» - «Як не любов, то що це бути може?»; «Добро?» - «Чи зло?»; «Але ж муки ці солодкі...» - «...Та в ній скорбота нищівна...»; «Горіти хочу...» - «Не хочу...»; «Власна воля...» - «Воля чужа...»

Порівняння: «Неначе в просторінь морську безкраю в човні хисткому рушив без керма».

Риторичні запитання: «Як не любов, то що це бути може?», «А як любов, що таке вона?», «Добро?», «Зло?», «Хто твій тягар здолати допоможе?», «Чужій чи власній долі я служу?»

Окличні риторичні речення: «Але ж муки ці солодкі, Боже!», «Бідкатись негоже!», «То даремна скарг луна!», «Живлюща смерте, втіхо навісна!»

Висновок. Кохання - почуття буремне, воно водночас приносить радість і муки. Цим земна любов принципово відрізняється від любові небесної, яка передбачає лише радість. Петрарка будує поезію як внутрішній діалог своєї душі.

Сонет № 162 («Щасливі квіти й благовісні трави...»)

Щасливі квіти й благовісні трави,
Прим'яті донною на самоті;
Пісок, що береже сліди святі
Чудових ніжок під листком купави;
Гаї прозорі, віти, наче пави,
Фіалки у любовній блідності,
Ліси вільготні, тихі та густі,
Куди не входить сонце величає;
О краю мій, о ріки голубі,
Ви омиваєте Лаури очі,
їх блиск перебираючи собі.
Прекрасні ви в своєму непороччі!
А там підводні скелі серед ночі
Горять в мого закохання журбі. Переклад Д. Павличка

1. Рід: лірика

2. Жанр: сонет

3. Тематика: інтимна лірика

4. Настрій: душевний, піднесений, оптимістичний.

5. Основний зміст. Петрарка обожає світ, бо в ньому живе кохана Лаура, і вона частка цього світу. Ми бачимо її закоханими очима поета. Вона реальна і нереальна водночас. Це – ідеал. Кохання, описане в сонеті 162 не є гріховним: це благо, що посилається людині. Любов очищує душу, облагороджує її, допомагає відчутти красу реального світу. Таке враження, що поет готовий заповнити коханням увесь світ; наповнити все своїм почуттям. Його кохання як чиста й прозора вода.

6. Тема: кохання відкриває душу героя назустріч красі природи та всього світу

7. Ідея: любов очищує душу, облагороджує її, допомагає відчутти красу реального світу

8. Ліричний герой постає перед нами замріяним, заглибленим в себе. Але це не аскет, він любить життя. Він бачить навколишній світ реальним, сповненим краси, адже в ньому живе кохана Лаура.

9. Образи: квіти, трави, пісок, гаї, фіалки, ліси, підводні скелі

10. Художні засоби

Епітети: «щасливі квіти», «ріки голубі», «благовісні трави», «гаї прозорі», «сонце величає»;

Порівняння: «віти, наче пави»;

Метафори: «ріки голубі, ви омиваєте Лаури очі, їх блиск перебираючи собі»; «пісок береже сліди святі», «скелі горять»;

Окличне речення: Прекрасні ви в своєму непороччі!

Сонет № 267 («Де погляд ніжний, де чарівний вид...»)

Де погляд ніжний, де чарівний вид;
Де постать горда, де струнка постава,
Де мова та бентежна й величава,
Що завдає негідникові встид?
Де сміх, що жалить того, хто набрид?
Де та душа, що, мов зоря яскрава,
Висока й гідна владарського права,
Небесний нам осяяла блакить?
Я вами дихаю, для вас палаю,
Я народивсь для вашого єства,
Без вас мені нема й не треба раю;
Як радість відійшла моя жива,
В словах надію я плекав безкраю,
Та вітер порозвіював слова. Переклад Д. Павличка

1. Рід: лірика

2. Жанр: сонет

3. Тематика: інтимна лірика

4. Настрій: урочисто-піднесений і разом з тим сумний

5. Тема. Щире, піднесене зізнання у коханні.

6. Ідея: оспівування краси коханої, почуттів до неї

10. Художні засоби

Епітети: «погляд ніжний», «постать горда», «мова бентежна, величава», «зоря яскрава»

Метафори: «осяяла блакить», «для вас палаю»

Порівняння: «душа, що, мов зоря яскрава»

Сонет № 312 («Ні зоряних небес мандрівні хори...»)

Ні зоряних небес мандрівні хори,
Ні вітрокрилі в морі байдаки,
Ні в полі збройних лицарів полки,
Ні звіра красного глибокі нори,
Ні вісті, що приходять через море,
Ні строф любовних точені рядки,
Ні в ароматах свіжої луки
Співання дам, що тішать наші зори, —
Ніщо мого вже серця не торкне:
Свій день і сонце втратило, трудне.
І все для нього мороком укрите.
Журбою стали довгі дні мої:
Я кличу смерть, бо прагну ту зустріти,
Що був би краще не стрівав її. Переклад Д. Паламарчука

1. Рід: лірика

2. Жанр: сонет

3. Тематика: інтимна лірика

4. Настрій: сумний

5. Тема: про страждання поета після смерті коханої Лаури

6. Ліричного героя вже не втішає краса світу, природи, йому надзвичайно сумно, бо «згасло сонце і померкло все» - кохана померла; він кличе смерть, щоб у потойбічному світі зустрітися з нею.

7. Образи. Кохана для поета — сонце. *Згасле сонце* — це символічний образ передчасної смерті Лаури

10. Художні засоби

Епітети: «строфи любовні», «зоряні небеса», «зоря яскрава»

Метафори: «журбою стали довгі дні мої»

Анафора: «Ні»

Теорія літератури: сонет

Сонет (іт. sonetto — звучати) — це жанр ліричного роду, вірш з **14 рядків п'ятистопного або шестистопного ямба**, у яких йдеться про природу, кохання та роздуми над сенсом життя.. Як жанр сонет з'явився у XIII ст. в Італії.

Види сонетів: **італійський (два катрени та два терцети)** та **англійський (три катрени та один двовірш)**. Сонети складали великі поети Європи: Данте, Боккаччо, Шекспір. Серед майстрів сонета — українські поети Іван Франко, Леся Українка, Максим Рильський, Андрій Малишко, Дмитро Павличко.

Головні ознаки класичного (італійського) сонета:

- один із жанрів лірики;
- містить чотирнадцять рядків, що поділені на перші дві чотирирядкові і наступні дві трирядкові строфи (**4 + 4 + 3 + 3**);
- пишеться п'ятистопним чи шестистопним ямбом;
- чітка внутрішня структура: перший **катрен** — **теза**, другий — антитеза, **терцети** — головна думка твору;
- **тематика** переважно любовна, пізніше філософська, пейзажна.

Катрен — чотиривірш, пов'язаний із уявленням про **складові частини світу**: земля, вода, повітря, вогонь. Катрени — це зав'язка або заспів. Символізують матеріальне.

Терцет — тривірш, який символізує **триєдиність Бога**, духовне життя. Терцети — розв'язка або виспів.

Сонет — це поєднання глибокої думки і почуття. За формою він може бути роздум, і портрет, пейзаж, гімн, ода.

Франческо Петрарка розробив жанр **медитативного сонета, тобто сонета-роздуму**. Вони передають особисті думки, настрої та почуття поета, які допомагають йому заглибитися у себе й зрозуміти сутність кохання, його істинність й значущість. Кожен вірш закінчується якимось узагальненням чи висновком

Завдання

1. Яка книга принесла Петрарці світову славу? Коли її було написано? Які твори увійшли до неї?
2. Чому Петрарка написав «Книгу пісень» народною італійською мовою?
3. Що стало приводом для створення «Канцоньєре»?
4. З яких частин складається «Книга пісень»? Чим різняться перша і друга частини?
6. Як ви розумієте запис Петрарки: «Року 1327, у квітні, о першій годині шостого дня, ввійшов я в лабіринт, де виходу немає...»?
7. Чому «Книгу пісень» називають ліричним щоденником поета?
8. Знайдіть у 61 і 312 сонетах анафору й поясніть її роль. Чи пов'язана вона із сонетами Данте?
9. Поясніть роль антитези в 132 сонеті.
10. Як природа й кохання пов'язані між собою в 162 сонеті?
11. Чим викликана туга ліричного героя в сонетах 267 та 312?
12. Якою постає Лаура в сонетах Петрарки? Порівняйте ставлення до неї поета зі ставленням Данте до Беатріче.
13. Зіставте пейзажі та визначте їхню роль у 162 та 312 сонетах. Чому вони викликають такі протилежні почуття в ліричного героя?
14. Доведіть, що у творах Петрарки кохана жінка зображується ідеалізовано.
15. На вашу думку, кохання несе ліричному герою втіху чи страждання?
16. Як ліричний герой сприймає свої любовні муки? Доведіть, що нерозділене кохання стало все ж таки окрасою його життя.
17. Доведіть, що в центрі уваги поета-гуманіста — людина зі своїми земними почуттями.

18. Як ви гадаєте: якби чернець Франческо Петрарка жив у добу Середньовіччя, які теми він обрав би для своїх віршів?
19. Ліричний герой Данте відчував до коханої священний молитовний трепет. Зробіть висновок, як змінилося бачення жінки у творах Петрарки.
20. Поміркуйте, у чому полягає для поета символізм зустрічі з Лаурою саме у церкві?
21. Уявіть, що перед вами альбом, пензлі, фарби. Які кольори ви використали б, щоб передати враження від прочитаних сонетів Петрарки?
22. Поміркуйте, чи можна передати почуття від прочитаних сонетів за допомогою музики. Якою ви уявляєте цю музику? Спробуйте описати її.
23. Прослухайте запис музичного твору композитора Ференца Ліста «Сонети Петрарки». Чи є зв'язок між поезією і музикою? Поясніть свою думку.
24. Створіть буктрейлер «Книга пісень»

Джерела

- Богосвятська А.-М.І.,** Ковальова Л.Л. Зарубіжна літ-ра для загальноосвітніх навч.закл. з поглибленим вивченням філології : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. - Львів: Світ, 2016.
- Вікіпедія.** [Ф. Петрарка «Канцоньєре»](#)
- Волощук Є.В.** Зарубіжна література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Київ: Генеза, 2016.
- Давиденко Г.Й.,** Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. — С.104-118
- Дом Франческо Петрарки** в Аркуа. <https://marinamilan.livejournal.com/974293.html>
- Кадоб'янська Н. М.,** Удовиченко Л.М. Зарубіжна література: підруч. для загальноосвіт навч закладів. 8 клас. - Харків :СИЦІЯ, 2016.
- Ковбасенко Ю. І.** Зарубіжна література : підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Київ : Літера ЛТД, 2016.
- Мілянська Н. Р.** Зарубіжна література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Тернопіль : Астон, 2016.
- Ніколенко О. М.,** Зуєнко М.О., Стороха Б.В. Зарубіжна література: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл.— К.: Грамота. 2016.
- Паращич В. В.** Усі уроки зарубіжної літератури. 8 клас. II семестр: — Х. : Вид. група «Основа», 2016.
- Півнюк Н. О.,** Чепурко О. М., Маленька Т. Ф. Зарубіжна л-ра: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. — 2008
- Підготовка до ЗНО.** [Франческо Петрарка «Канцоньєре».](#)
- Томашевський Н.** [Франческо Петрарка](#)
- Хорошилова А. В.** Усі уроки зарубіжної літератури. 8 клас. — Х.: Вид. група «Основа», 2008.
- Чередник Л. А.** Світова література. 8 клас: Авторські уроки. — Х.: Веста, 2011.